

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 362/08-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 5. novembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť K. H., B., zastúpenej advokátom JUDr. M. Š., B., vo veci namietaného porušenia jej základných práv „na riadne a spravodlivé prejednanie vecí“ a „na primerané hmotné zabezpečenie v núdzi“ podľa Ústavy Slovenskej republiky „rozhodnutiami správnych orgánov“, rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 7 Sd 32/2006-9 z 11. decembra 2006 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 So 5/2007 zo 7. februára 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť K. H. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. mája 2008 doručená sťažnosť K. H., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. M. Š., B., vo veci namietaného porušenia jej základných práv „na riadne a spravodlivé prejednanie vecí“ a „na primerané hmotné zabezpečenie v núdzi“ podľa Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) „rozhodnutiami správnych orgánov“, rozsudkom Krajského

súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 7 Sd 32/2006-9 z 11. decembra 2006 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 So 5/2007 zo 7. februára 2008.

Z obsahu sťažnosti okrem iného vyplýva:

„Sťažovateľka touto svojou sťažnosťou namieta porušenie svojich základných práv a slobôd vyplývajúcich ako ústavná garancia zo znenia Ústavy SR.

Sťažovateľka namieta porušenie svojich ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom...

Sťažovateľka sa v dôsledku dlhotrvajúcej poruchy zdravia obrátila na správny orgán s návrhom na priznanie invalidného dôchodku. Zdravotný stav bol riadne zistený príslušnými zdravotníckymi orgánmi a zdravotný stav nevykazoval tendenciu zlepšenia. Príslušným zdravotníckym zariadením bola riadne uznaná za práceneschopnú a tento stav trvá aj ku dňu podávania tejto sťažnosti.

Sociálna poisťovňa podanie zamietla...

Sťažovateľka podala následne odvolanie v rámci správneho konania proti uvedenému zamietavému rozhodnutiu...

Odvolanie druhostupňový správny orgán zamietol.

Sťažovateľka využila svoje právo a podala žalobu na preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu, konkrétne Sociálnej poisťovni, ústredie. Bratislava...

Krajský súd v Bratislave rozsudkom č. k.: 7 Sd 32/2006-9 zo dňa 11. 12. 2006 rozhodol, že potvrdil rozhodnutie správneho orgánu...

Sťažovateľka proti cit. rozsudku Krajského súdu v Bratislave podala odvolanie a Najvyšší súd Slovenskej republiky prvostupňový rozsudok potvrdil...

Sťažovateľka namieta porušenie týchto svojich základných práv a slobôd:

1. správny orgán, ktorý rozhodoval v správnom konaní riadne nezistil skutkový stav, najmä vôbec neskúmal zdravotný stav, ktorý vykazoval a vykazuje trvalé porušenie zdravia, ktoré sťažovateľke nedovoľuje nájsť si prácu,

2. správny orgán sám nevyhodnotil svojím postupom všetky dôkazy jednak predložené sťažovateľkou a ani svoje dôkazy, ktoré má povinnosť nazhromaždiť tak, aby bol

daný objektívny základ pre vydanie rozhodnutia netрпиaceho žiadnymi právnymi vadami,

3. v správnej úvahe správneho orgánu nie je prezentovaný postup správneho orgánu, ktorým by bolo preukázané, že správny orgán vo svojom konaní dodržal všetky základné zásady správneho konania,

4. správny orgán sa ani nepokúsil o vykonanie znaleckého dokazovania napr. aj prostredníctvom kontrolného znaleckého dokazovania, keď sťažovateľka poukázala na to, že zistenie zdravotného stavu zo strany správneho orgánu je neobjektívne a lekárske správy vytrvalo poukazujú na to, že zdravotný stav vykazuje trvalé poškodenie zdravia.

5. súdy podľa názoru sťažovateľky nepostupovali nestranne, nakoľko riadne neprejednali podanú žalobu proti rozhodnutiam správnych orgánov a s dôkazmi sťažovateľky, keď poukázala na konkrétne pochybenia postupu správnych orgánov, ktoré viedli k vydaniu nezákonného rozhodnutia,

6. sťažovateľka poukazuje na to, že rozhodnutia správnych orgánov a tiež aj rozhodnutia oboch súdov neboli vydané a rozhodnutia vydané v primeranej lehote,

7. sťažovateľka poukazuje na to, že ani na jednom správnom orgáne, ktoré vo veci konali a rozhodovali a ani na oboch súdoch nebolo uskutočnené konanie tak, aby bola dodržaná základná právna zásada -právo na spravodlivý proces a spravodlivé rozhodnutie tak, ako to poukazuje sťažovateľka v predchádzajúcich častiach tejto sťažnosti, keď poukazuje na to, že cit. dohovor poskytuje širší rozsah základných práv a slobôd, ktorý má prednosť pre rozhodovaciu činnosť správnych orgánov a súdov a v uvedených rozhodnutiach sa to vôbec neprejavilo. Tvrdíme, že táto právna zásada v rozhodnutiach v celom rozsahu chýba v celom rozsahu.,

8. namieta sa tiež porušenie práva na primerané hmotné zabezpečenie. Sťažovateľka si nezavinila zhoršenie svojho zdravotného stavu. Rada by pracovala, ale zdravotný stav jej to nedovoľuje. Dôkazom je trvajúca práceneschopnosť, ktorá trvá od 04. 10. 2005. Prehliadnutie tejto rozhodnej skutočnosti zo strany správnych orgánov i súdov má za následok konkretizované preukázanie porušenia základných práv a slobôd ako boli vyššie uvedené v tejto sťažnosti...“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd v náleze vyslovil:

„1. rozhodnutiami správnych orgánov, rozsudkami Krajského súdu v Bratislave č. k. 7 Sd 32/2006-9 zo dňa 11. 12. 2006, najvyššieho súdu slovenskej republiky č. k. 7 Sop/5/2007-18 zo dňa 07. 02. 2008 boli porušenú ústavné práva a slobody garantované Ústavou slovenskej republiky právo na riadne a spravodlivé prejednanie vecí a rozhodnutiami uvedených orgánov bola sťažovateľka ukrátená na svojich právach, právo na primerané hmotné zabezpečenie v núdzi, keď jej zdravotný stav bol nenáležitým spôsobom, postupom správnych orgánov posúdený,

2. podľa čl. 127a ods. 2 druhá veta Ústavy SR sa zrušuje rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 7 Sd 32/2006-9 zo dňa 11. 12. 2006 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 So/5/2007-18 zo dňa 07. 02. 2008 a im predchádzajúce rozhodnutia správnych orgánov,

3. sťažovateľke sa priznáva peňažná náhrada podľa úvahy Ústavného súdu Slovenskej republiky.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré

by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

1. Pri prerokovaní časti sťažnosti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie svojich práv „rozhodnutiami správnych orgánov“ a rozsudkom krajského súdu č. k. 7 Sd 32/2006-9 z 11. decembra 2006, ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Toto ustanovenie limituje hranice právomoci ústavného súdu a všeobecných súdov rozhodujúcich v občianskoprávných a trestnoprávných veciach, a to tým spôsobom, že ochrany základného práva a slobody sa na ústavnom súde možno domáhať v prípade, ak takúto ochranu nemôžu poskytnúť všeobecné súdy.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil, že rozhodnutie Sociálnej poisťovne – ústredie (ďalej len „Sociálna poisťovňa“) č. 596 031 6464 z 22. júna 2006 bolo na základe podnetu sťažovateľky v súlade s § 250l a nasl. Občianskeho súdneho poriadku preskúmané krajským súdom, ktorý ho rozsudkom č. k. 7 Sd 32/2006-9 z 11. decembra 2006 potvrdil.

Je nepochybné, že proti rozsudku krajského súdu mala sťažovateľka právo podať odvolanie. Podľa zistení ústavného súdu sťažovateľka toto právo využila a proti prvostupňovému rozhodnutiu podala odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 7 So 5/2007 zo 7. februára 2008 tak, že ho ako vecne správne potvrdil.

Vzhľadom na to, že na preskúmanie rozhodnutia Sociálnej poisťovne bol v prvom rade povolaný krajský súd a následne až na preskúmanie tohto rozhodnutia najvyšší súd,

ktorého právomoc predchádza právomoci ústavného súdu, ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (obdobne napr. IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05, III. ÚS 290/06, III. ÚS 288/07).

Subsidiarita ústavného súdu vyplýva z poslednej vety čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorej ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

2. Vo zvyšnej časti sťažnosti sťažovateľka namietala porušenie základných práv „na riadne a spravodlivé prejednanie veci“ a „na primerané hmotné zabezpečenie v núdzi“ podľa ústavy rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 7 So 5/2007 zo 7. februára 2008.

Aj keď sťažovateľka v odôvodnení sťažnosti uviedla väčší rozsah práv, ako vyplynulo z petitu sťažnosti, v súlade s § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde bol práve petít sťažnosti východiskom rozhodnutia ústavného súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 39 ods. 1 ústavy občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa.

V tejto časti sťažnosti sťažovateľka v podstate prejavila nespokojnosť s rozsudkom najvyššieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok krajského súdu, na základe ktorého bolo zároveň potvrdené rozhodnutie Sociálnej poisťovne o zamietnutí jej žiadosti o invalidný dôchodok. Sťažovateľka namietala, že v danom prípade nebol správne zistený skutkový stav, že dôkazy neboli správne vyhodnotené, že neboli vykonané ďalšie dôkazy, že vo veci nebolo rozhodnuté v primeranej lehote a podobne. Sťažovateľka sa v podstate domnievala, že jej zdravotný stav odôvodňoval priznanie invalidného dôchodku, ale aj napriek jej názoru najvyšší súd nerozhodol v súlade s jej očakávaniami.

Z odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 7 So 5/2007 zo 7. februára 2008 okrem iného vyplýva:

„Ako to uviedol aj krajský súd, nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení by u navrhovateľky prichádzal do úvahy len vtedy, ak sa stala invalidnou, pričom za invalidnú sa podľa § 71 ods. 1 zákona považuje osoba, ktorá pre dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Takýto zdravotný stav však u navrhovateľky nebol objektívne zistený. Posúdením jej zdravotného stavu neboli zistené medicínske podmienky pre priznanie invalidity, pretože miera poklesu schopnosti na vykonávanie zárobkovej schopnosti bola posudkovým lekárom stanovená na 40 %.

Zdravotný stav navrhovateľky opakovane posudzovali na základe zákona ustanovení posudkoví lekári. S obsahom posudkov sa krajský súd náležite a podrobne vo svojom rozhodnutí zaoberal a nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by medicínske závery posudkových lekárov spochybnila. Posudky po vyšetrení navrhovateľky ako aj na základe jej zdravotnej dokumentácie sú jednoznačné so zhodným konštatovaním, že navrhovateľka nie je invalidná. Posudkoví lekári zhodnotili zdravotný stav navrhovateľky v súlade s postupom, ktorý zákon predpisuje, ich posudky sú úplné a presvedčivé. Na základe posudkov posudkových lekárov dospel súd k záveru, že skutkové okolnosti týkajúce sa zdravotného stavu navrhovateľky sa dostatočne ozrejmili. Jednoznačne z ich vplynulo, že u navrhovateľky poškodenie zdravia invaliditu nepodmieňuje. Navrhovateľka teda nespĺňa medicínsku (zdravotnú) podmienku pre priznanie požadovaného dôchodku.

Odvolačí súd sa stotožňuje so skutkovými a právnymi závermi krajského súdu v odôvodnení rozsudku, ktoré považuje za úplné a vecne správne. Na uvedenom závere nič nezmenil ani obsah podaného odvolania navrhovateľky a námietka, že súd nesprávne postupoval, keď nenariadil znalecké dokazovanie. Odvolačí súd poukazuje na to, že podľa obsahu lekárskej správy z 30. 5. 2006, ktorú navrhovateľka podpísala s tým, že bola oboznámená s jej obsahom, je uvedený dôvod stanovenia strednej hodnoty rozpätia percentuálnej miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Z lekárskej správy - zápisnice, nevyplývajú žiadne konkrétne výhrady navrhovateľky ku skutkovým zisteniam posudkového lekára, na základe ktorého posudku bola žiadosť zamietnutá. Navrhovateľka

okrem vyjadrenia všeobecného nesúhlasu s posudkovými závermi aj ďalších posudkových lekárov, a vyjadrenia nesúhlasu aj pred súdom, neuviedla žiadne konkrétne skutočnosti a ani dôkazy, na základe ktorých by súd mohol mať dôvod na pochybnosti o obsahu posudkov. Odvolací súd pritom poznamenáva, že predmetom konania je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne a na základe dôvodov (skutkových a právnych), ktoré je povinná predložiť navrhovateľka. Nie je úlohou súdu vyhľadávať dôvody pre zrušenie rozhodnutia a vykonávať dokazovanie, ktoré je nad rámec tohto účelu konania...“

Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia stručne uviedol obsah napadnutého rozhodnutia krajského súdu, ako aj argumenty sťažovateľky obsiahnuté v odvolaní. V uvedenom rozsudku najvyšší súd zreteľne konštatoval, ktoré závery krajského súdu ho presvedčili o potrebe potvrdiť napadnuté rozhodnutie. V tejto súvislosti poukázal na zistený zdravotný stav sťažovateľky, pričom citujúc príslušné ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov odôvodnil, prečo nebolo možné sťažovateľku uznať za invalidnú. Ústavný súd je toho názoru, že najvyšší súd uvedením konkrétnych argumentov ozrejmil, na základe čoho sa plne stotožnil so závermi krajského súdu a rozhodnutím Sociálnej poisťovne o zamietnutí žiadosti sťažovateľky o priznanie invalidného dôchodku.

V nadväznosti na uvedené považuje ústavný súd za potrebné pripomenúť, že nemá pozíciu opravnej inštancie voči rozhodnutiam všeobecných súdov a ani nenapráva ich skutkové alebo právne výstupy, ak sa zakladajú na konkrétnych faktoch a sú aj dostatočne odôvodnené. Vychádzajúc zo svojej judikatúry, ako aj zo záverov najvyššieho súdu v namietanej veci ústavný súd nemal pochybnosti o ústavnej konformnosti namietaného rozsudku z hľadiska dodržania zásad spravodlivého procesu, pretože napadnuté rozhodnutie sa javí dostatočne odôvodnené, nevykazujúce znaky svojvôle a pridržiavajúce sa príslušných ustanovení na vec sa vzťahujúcich všeobecne záväzných právnych predpisov.

S prihliadnutím na odôvodnenosť napadnutého rozhodnutia, ako aj s poukazom na to, že obsahom základného práva na súdnu ochranu nie je právo na rozhodnutie v súlade

s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd sťažnosť aj v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Ústavný súd v prípadoch, keď riešil problematiku možného porušenia základného práva na súdnu ochranu konkrétnym rozhodnutím všeobecného súdu, uviedol, že právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy neznamena právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Z opačného pohľadu možno povedať, že neúspech v súdnom konaní nie je možné považovať za porušenie základného práva. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležité zdôvodnený, ústavný súd nemá dôvod doň zasahovať (napr. I. ÚS 50/04, III. ÚS 67/06, III. ÚS 218/07, III. ÚS 293/08).

Vo vzťahu k námietke sťažovateľky, že v jej veci nebolo rozhodnuté v primeranej lehote, čím došlo k porušeniu zásad spravodlivého procesu, ústavný súd poznamenáva, že podľa jeho ustálenej judikatúry (napr. III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, III. ÚS 218/06, III. ÚS 143/08) sa ochrana základnému právu vrátane základného práva zaručujúceho konanie bez zbytočných prieťahov poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušenie základného práva označenými orgánmi verejnej moci ešte trvalo. Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, už nedochádza k porušovaniu označeného základného práva, ústavný súd sťažnosť zásadne odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Vychádza pritom z toho, že účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci. K odstráneniu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím vo veci.

Vychádzajúc z uvedeného, ako aj zo zistenia, že porušenie označených práv sťažovateľka uplatnila na ústavnom súde sťažnosťou doručenou 19. mája 2008, pričom rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 7 So 5/2007 zo 7. februára 2008, proti ktorému nebolo

možné podať opravný prostriedok, bol sťažovateľke doručený 2. apríla 2008, ústavný súd vyhodnotil sťažnosť v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

V nadväznosti na tento záver ústavný súd odmietol aj tú časť sťažnosti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie základného práva „*na primerané hmotné zabezpečenie v núdzi*“ zakotveného v ústave rozsudkom najvyššieho súdu v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 116/05), vychádzajúc z toho, že absencia porušenia ústavnoprávnych princípov vylučuje založenie sekundárnej zodpovednosti všeobecných súdov za porušenie základných práv sťažovateľky hmotnoprávneho charakteru. Ústavný súd totiž v súlade so svojou stabilizovanou judikatúrou (napr. II. ÚS 78/05, III. ÚS 218/07) zastáva názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. V opačnom prípade by ústavný súd bol opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základným predpokladom toho, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy (II. ÚS 71/07).

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. novembra 2008